

POU „Augustin Vivoda“

Zavičajni muzej

52420 Buzet

Ulica rašporskih kapetana 5

Tel.: +385 52 662 792

+385 91 1224 271

E-pošta: muzej@poubuzet.hr

Mrežne stranice: http://www.poubuzet.hr/index.php?id=muzej_naslovnica

Facebook: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100057524894982>

Zavičajni muzej je otvoren 1961. godine, nalazi se u drevnoj palači Bocchina/Bigatto, smještenoj u buzetskoj starogradskoj jezgri, dovršenoj 1639. godine, koja obilježava početak svjetovne barokne izgradnje u Buzetu, a ujedno je i izniman primjer manirističko-ranobarokne arhitekture. U muzeju se čuva vrijedna arheološka, etnografska, kulturno - povijesna, umjetnička i druga građa važna za Buzet i Bužeštinu. Za posjetitelje su otvorene 1.) arheološka zbirka s lapidarijem, 2.) etnografska zbirka koja se sastoji od stare buzetske kuhinje, narodnih nošnji Ćićarije i tkalačkog stana, 3.) ostavština Slavomira Cerovca - Mira Blažinčića, 4.) izložba o antifašističkoj borbi Bužeštine, 5.) ljekarna te 6.) galerijski prostor u kome se održavaju likovne i druge povremene izložbe. U dislociranim prostorima u starome gradu otvorene su stara gradska kovačnica (trenutno nije dostupna posjetiteljima), pekara, radionica za izradu češljeva od roga, te zbirka vatrenog i hladnog oružja iz ostavštine Slavomira Cerovca.

1. Skupljanje građe

1.1. Otkup

Ljeti 2024. Grad Buzet je za potrebe Zavičajnoga muzeja u Buzetu otkupio dio namještaja iz kuće Marinac u Buzetu. Radi se o stolu s 6 stolaca, 2 vitrine, kauču, šivaćoj mašini i nekolicini drugih predmeta uglavnom iz razdoblja secesije.

1.2. Darovanje

Tijekom 2024. za muzejske zbirke darovano je 100-tinjak različitih predmeta koji su još u fazi čišćenja i muzejske obrade, pa 8 muzejskih zbirki broji sveukupno 2883 različitih predmeta.

2. Stalni postav

Tijekom 2024. poduzete su radnje na izmjeni stalnog postava i to izradom pregrada kojima je prostorija u kojoj se nalazio stalni postav Zbirke Slavomira Cerovca podijeljena u 3 manje. Tako su dobijene 3 nove prostorije u kojima se u 2 nalaze predmeti iz Zbirke Slavomira Cerovca (blagovaona, salon, predmeti koji pripadaju njima i 3 vitrine s izborom predmeta iz ostavštine), a u 3. prostoriji se uređuje prije spomenuti salon obitelji Marinac. Tom prigodom promijenjen je dio elektroinstalacija, a postojeći reflektori su zamijenjeni štednima.

3. Zaštita

3.1. Preventivna zaštita

Kako su na natječaju Ministarstva kulture RH za 2024.g.odobrena sredstva za fumigaciju građe, ista je obavljena od strane tvrtke „Dezinsekcija d.o.o.“ iz Rijeke krajem protekle godine.

Radovi su započeli 14.10.2024. na način da su na svim etažama formirani plinonepropusni baloni (prizemlje, etaža -2 balona i potkrovlje) s ciljem da se manipulacija osjetljivim dijelom fundusa svede na minimum. Istog dana, u popodnevnim satima, sav fundus planiran za fumigaciju je bio posložen u PE balone, hermetiziran, te se započelo sa samim procesom fumigacije. Pri tome je korišten plin cijanovodik u dozi od 18 —20 grama/m³.

Ekspozicija plina uz 24 - satni fizički nadzor te konstantnu kontrolu koncentracija u samim balonima kao i u neposrednom okolišu (objektu) je trajala do 9:00 sati, 16.10. 2024. kada se započelo s postupkom kontroliranog prozračivanja prostora uz pomoć forsirane ventilacije! Prozračivanje fumigiranih prostora trajalo je do 20.10. 2024. kada je utvrđeno da su koncentracije plina unutar maksimalno dozvoljenih koncentracija te da se objekt može slobodno koristiti.

Sukladno obvezama, paralelno s fumigacijom obavljena je i kontaktna dezinfekcija krovništa drvenih etaža muzeja metodom prskanja hladnog zamagljivanja uz upotrebu rezidualnog insekticida širokog spektra djelovanja na bazi deltametrina. Slijedeći tretman planira se obaviti 2025. godine tijekom ožujka — travnja.

Tijekom cijelog procesa fumigacije i dezinfekcije objekta nisu zabilježene nepredviđene ili incidentne situacije te je od strane izvođača ocijenjeno kako je cijela „misija“ uspješno okončana.

Kontrolirano prozračivanje nastavilo se i tijekom listopada, pa su se početkom studenoga stekli uvjeti da se može početi s vraćanjem fumigiranih predmeta na police.

4. Dokumentacija

4.1. Inventarna knjiga

Tijekom 2024 nije bilo novoupisanih predmeta jer su novopridošli, kako je prije rečeno još u fazi čišćenja i obrade. Tako je u program za obradu muzejske građe M++ upisano ukupno 2883 predmeta. Na dan 31.12.2024.g. stanje u zbirkama je slijedeće: 1. Etnografska zbirka broji 696 upisanih predmeta; 2. Kulturno-povijesna zbirka broji 830 upisanih predmeta; 3. Lapidarij ima upisanih 26 kamenih spomenika; 4. Zbirka numizmatike broji 10 predmeta; 5. Umjetnička zbirka ima upisanih 680 predmeta; 6. U zbirci Slavomira Cerovca upisano je 633 predmeta; 7. Ostalo broji 8 kopija glagoljskih natpisa.

4.2. Fototeka

Većina novopridošlih predmeta je fotografirana, a preostali će biti fotografirani početkom 2025.g.

5. Knjižnica

5.1. Nabava

U protekloj je godini razmjenom, kupnjom ili darivanjem muzejska knjižnica obogaćena za 15-ak novih stručnih naslova.

5.2. Stručna obrada knjižničkog fonda

Knjižni naslovi obrađuju se u programu Microsoft Excel i na dan 31.12.2024. u tablici je bilo upisano 1619 naslova.

6. Stručni rad

6.1. Stručna obrada muzejske građe

Tijekom 2024.g. djelatnik muzeja skenirao je ili fotografirao 100-tinjak predmeta, koji su u postupku muzeološke obrade i upisa inventarnu knjigu. Također se redovito preispituju postojeći upisi kako bi se mogućnost pogrešaka svela na minimum.

6.2. Publicistička djelatnost stručnih djelatnika

Djelatnik muzeja redovito piše predgovore za kataloge likovnih izložaba koje se odvijaju u prostorima muzeja ili POU Buzet, kao i dio tekstova za FB stranicu Buzet u sjećanjima.

6.3. Djelovanje u strukovnim društvima

Tijekom protekle godine djelatnik muzeja surađivao je s kolegama iz drugih istarskih Muzeja.

6.4. Informatički poslovi muzeja

FB stranica Muzeja: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100057524894982>

Web stranica Muzeja: <https://www.poubuzet.hr/muzej/o-muzeju/>

Buzetski Zavičajni muzej ima profil na Facebook-u koji se redovito održava i nadopunjava različitim informacijama i zanimljivostima iz rada muzeja, jednako kao i stranica Muzeja u sklopu stranice Učilišta. Stranica ima 833 pratitelja. U protekloj godini bilježimo 2091 posjet, doseg od 11.400 jedinica, 1.500 interakcija s pratiteljima i posjetiteljima, te 70 objava. Web stranice Muzeja se također redovito ažuriraju, te se na njima promptno objavljuju novi sadržaji.

6.5. „Buzet u sjećanjima - Memoria Pinguentina“

FB stranica: <https://www.facebook.com/MemoriaPinguentina/>

Djelatnik Muzeja i kolega Matija Nežić iz POU Buzet pokrenuli su projekt „Buzet u sjećanjima - Memoria Pinguentina“ u sklopu kojega se prikuplja građa i sjećanja uglavnom starijih stanovnika Bužeštine o događanjima iz prošlosti našega kraja. Stranica krajem 2024. ima 1135 pratitelja. Tijekom 2024. bilježimo ukupno 29 objava s ukupno oko 4.400 pregleda i oko 4.500 posjeta.

7. Izložbena djelatnost

7.1. „Držimo se starine, idemo u „mačkare“

Povodom “Noći muzeja” u bužetskom je Zavičajnom muzeju 26. siječnja 2024. otvorena izložba “Držimo se starine, idemo u mačkare”. Maškarana prošlost Buzeta i njegove okolice bogata je i slojevita. Izloženi primjerci iz novina iz kraja XIX. st i početka XX. st., na talijanskom i hrvatskom jeziku, fotografije iz 20-ih i 30-ih godina prošlog stoljeća dokazuju kontinuitet pokladnih običaja i predanost bužetskog stanovništva maškarama, usprkos prisutnim političkim, društvenim i demografskim promjenama koje su zahvaćale ovaj kraj u proteklih stotinjak godina. Vrijedi istaknuti i tradicionalnu igru na ruh, koju na dan Pepelnice igraju muškarci iz Sv. Ivana, a koja svoje izvorište ima u sukobima između mlinara iz doline rijeke Mirne, a koja je kroz vrijeme dokumentirana, fotografijama i zapisima. Digitalizirane

videosnimke iz novijeg razdoblja, iz 80 -ih i 90 -ih godina prikazuju nam daljnji razvoj maškara, koje su postale raznovrsnije, šarolikije i mobilnije, a organizacijom velikog maškaranog mimohoda u Buzetu na pusnu nedeju, postale su jednom od nezaobilaznih turističkih atrakcija na Bužeštini. Izložba je bila otvorena od 26. siječnja do 29. veljače 2024.g.

7.2. Vedran Ružić: „Dobar tajming?“

Zavičajni muzej u Buzetu, 9.5.2024 do 31.5. 2024. Postav izložbe: Vedran Ružić i Saša Nikolić. Opseg izložbe: 19 slika i radova u keramici. Umjetnička, skupna, tuzemna izložba.

U četvrtak, 9.5. u izložbenoj dvorani buzetskoga Zavičajnog muzeja otvorena je izložba „Dobar tajming?“ vizualnog umjetnika i jazz glazbenika Vedrana Ružića, koji iza sebe ima 40-ak samostalnih izložaba u zemlji i inozemstvu. Posljednjih godina fokusirao se na multimedijalni pristup umjetnosti, te je u Buzetu izložio djela iz najnovijeg opusa, nastala u posljednjih godinu dana, u kojima traži odgovor na problem pristupa „tajmingu“ kako u likovnome radu, tako i u glazbi ili zvuku.

Predstavivši svaki od izloženih likovnih radova, Vedran Ružić je prisutnoj publici na sebi svojstven i zanimljiv način približio svoje najnovije slike i radove u keramici.

7.3. Leonardo Budimlić Majnarić: „Nula dies sine linea“

Od 1. do 31. srpnja u buzetskom se Zavičajnom muzeju mogla pogledati izložba slika „Nula dies sine linea“ akademskog slikara iz Zagreba Leonarda Budimlića Majnarića, poznatog po svojem osobnom pristupu crtežu i aktu. Autor je izložio 27 slika manjeg formata, nastalih od 2019. godine do danas, u kojima uzima liniju kao osnovno izražajno sredstvo i pri čijoj izradi pažnju posvećuje ključnim elementima koji definiraju izabrani motiv. U svom umjetničkom radu proučava humanizam kroz ljudsku figuru, maštu te neku vrstu likovne struje svijesti. Svaki dan crta ili slika, ponekad modelira pa se shodno time tok njegovog umjetničkog stvaranja tako neprestano obogaćuje. Leonardo Budimlić Majnarić je rođen 10. kolovoza 1962. godine u Zagrebu. Završio je Školu primjenjenih umjetnosti u Zagrebu 1985., a 1990. godine diplomirao na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, slikarski odjel u klasi profesora Josipa Vasilija Jordana. Radio je kao nastavnik likovne kulture u OŠ Voltino i u školi Zavoda za preodgoj maloljetnika Glina-Turopolje. Godine 1990. za svoje likovno stvaralaštvo dobio je pohvalu znanstveno – nastavnog vijeća AKADEMIJE LIKOVNIH UMJETNOSTI. Leonardo je izlagao na mnogim grupnim i samostalnim izložbama u Hrvatskoj i inozemstvu. Trenutno radi kao samostalni likovni umjetnik te je član HDLU-a, Likum-a, HZSU-a i međunarodne umjetničke online zajednice Art čakula. Dobitnik je Kontrapunkt nagrade Vladimir Dodig Trokut, Iva Vraneković – umjetnici umjetniku na 7. bijenalu slikarstva.

7.4. Lica Subotine po starinski

»Lica Subotine po starinski«, izložba fotografija različitih autora, otvorena je 29. kolovoza u drevnoj palači Bigatto, sjedištu Zavičajnog muzeja u buzetskoj starogradskoj jezgri, u organizaciji Pučkog otvorenog učilišta »Augustin Vivoda« Buzet. Izložba je bila otvorena do 27. rujna. Otvarajući izložbu, voditelj Zavičajnog muzeja Saša Nikolić naglasio je da je Subotina stara tradicijska pučka fešta, saman, koja se redovito održavala u Buzetu, u mjesecu rujnu ovisno o blagdanu Male Gospe. U povijesnim izvorima, spominje se još u 15 stoljeću. Od 2002. godine obogaćena je programom «Subotine po starinski» koja se održava u starogradskoj jezgri. – U rujnu 2004. godine u manifestaciju «Subotine po starinski» uspješno je uveden niz novih sadržaja s ciljem da se oživi starogradska jezgra i revitalizira «saman» u

što izvornijem obliku, tako da ove godine obilježavamo 20. obljetnicu otkako se cijela starogradska jezgra te rujanske nedjelje transformira u veliku pozornicu na kojoj se odvijaju različita događanja, tradicionalna se glazba čuje u svakom kutku, a mirisi domaće hrane šire se uskim gradskim ulicama prepunim ljudi. Na «Subotini po starinski» posjetitelje dočekuje tržnica sa prodajom domaćih proizvoda, notajo, stari obrti, gradska pekara, stara gradska apoteka, igre za djecu i niz drugih sadržaja prilagođenih različitim uzrastima i interesima, naglasio je Nikolić. Manifestacija je to, kazao je također Nikolić, koju u prvom redu obilježavaju ljudi: inicijatori, kostimirani sudionici, brojni volonteri i svi oni koji na bilo koji način sudjeluju u njenom odvijanju. Bez njih »Subotine po starinski« u obliku o kojem danas postoji ne bi bilo. Upravo su ljudi neiscrpan izvor motiva i inspiracija fotografima kako bi ih prikazali na što zanimljivi način uhvaćene u trenucima koji odaju suštinu likova koje u tom trenutku »glume«. Različiti fotografski pristupi i interesi sublimirani su u 82 izložene fotografije autora Juliena Duvala, Dejana Hrena, Stojana Jermaniša, Saše Nikolića i Saše Soldatića.- Naglasak je na nešto starijim fotografijama iz prve dekade »Subotine po starinski« kojima smo nastojali prisjetiti se svih onih lica koji su, svako na svoj način, od početka, obilježili dragu nam manifestaciju i zahvaliti im što su ugradili svoj kamenčić u mozaik koji se neprestano širi. Nažalost nismo uspjeli pronaći i prikazati baš sva lica, ali vjerujemo kako će se oni pronaći na video snimkama MedVida, Tuber filma Vladimira Marušića i Video studija M koji su sastavni dio izložbe, poručio je Nikolić.
(Gordana Čalić Šverko, "Glas Istre")

7.5. IRACIONALIST 1-2

U bužetskome Zavičajnom muzeju je u petak, 22.11.2024.g. otvorena izložba „Iracionalist 1-2“ na kojoj je predstavljen istoimeni almanah, table stripa i strip ilustracije uvrštene u prvi dvobroj tog kvarnerskog strip izdanja. Njega većinom čine radovi nastali tijekom kvarnerskih kolonija autorskog stripa i ilustracije 2021. i 2022. godine. Prilikom otvorenja jedan od članova uredništva i autor stripa, Damir Steinfl, istaknuo je kako je naziv almanaha odabran jer je samo bavljenje autorskim stripom iracionalno, a predstavljeno izdanje nosi brojeve 1 i 2, što znači da je riječ o dvobroju, ali i da pokriva rezultate dviju kolonija, dodao je. Drugi član uredništva i također autor stripa, Damir Stojnić, pridodao je kako je temeljna ideja da se objavljuju stripovi nastali tijekom kolonije, ali da je otvorena mogućnost i za druge stripove koje autori žele objaviti, a uredništvo ocijeni da su odgovarajuće kvalitete. Ni kolonije ni almanah nemaju zadane teme pa je autorska sloboda potpuna. Na bužetskoj izložbi zastupljeni su autori različitih generacija i dijelova Hrvatske, i to: Matija Pisačić, Ivan Marušić, Marko Dješka, Stjepan Bartolić, Antonio Filipović, Ivan Svaguša, Ivana Geček, Korina Hunjak, Anamarija Kvas, Damir Stojnić, Lea Kralj Jager, Damir Bralić i Damir Steinfl. Izložbu su postavili Damir Steinfl, Damir Stojnić i Saša Nikolić, a ostaje otvorena do 6.12.2024.

7.6. Božićna i novogodišnja izložba bužetskih likovnih stvaratelja

"Paleta dobrih želja", božićna i novogodišnja izložba bužetskih likovnih stvaratelja, u svom je zavidnom 34. izdanju, u organizaciji Pučkog otvorenog učilišta "Augustin Vivoda" otvorena u Murtićevoj galeriji u holu Narodnog doma u Buzetu. Živa i raznolika likovna scena, prema prosinačkom izložbenom postavu, s izrazitim kolorističkim nabojem, okupila je šesnaest autora.

- Kad kažemo bužetskih likovnih stvaratelja, onda zapravo pomislimo na Buzet i bližu okolicu i na sve one kipare, slikare, fotografe i ljude koji se bave umjetničkim obrtom, a na bilo koji način su povezani Buzetom i Bužeštinom kao mjestom rođenja, življenja ili povremenih

dolazaka u naš grad. Tako predstavljamo radove akademskih umjetnika, onih bez formalne likovne naobrazbe ali, ako mogu tako reći, s dužim stažem u umjetničkom izražavanju i naravno one koji se tek počinju baviti nekom vrstom umjetnosti i tako ispuniti svoje vrijeme i uživati u stvaralaštvu, istaknuo je otvarajući izložbu Saša Nikolić, voditelj Zavičajnog muzeja koji djeluje u sklopu Pučkog otvorenog učilišta.

U protekle 34 godine, naglasio je Nikolić, izložba je, kao i gotovo sve drugo, imala svoje uspone i padove. No, bez obzira na to, uvijek je u Buzetu bilo ljudi koji su znali i htjeli crtati, slikati, kipariti, fotografirati ... i preko i ove izložbe na taj način pridonositi umjetničkom životu Buzeta.

Na ovogodišnjem izložbenom izdanju, šesnaest autora predstavlja se s više od 30 radova u različitim medijima s mnoštvom zanimljivih motiva, osebnih izraza i pristupa likovnome djelu: Lučana Agapito, Kristina Aleksandrova, Tara Boljević, Mirna Bratulić, Sonja Greblo, Hari Ivančić, Tomislav Jelenković, Boško Kedžo, Dragan Krbavčić, Mario Markežić, Srećko Sabljak, Ksenija Sirotić, Srećko Ugrin, Leon Vidović, Irena Vujić i Neda Zupan.

Među izložbenim veteranima akademski je slikar iz Buzeta Hari Ivančić, suvremeni slikar apstraktnog ekspresionizma snažnog kolorita. Ivančić je sudjelovao na svim dosadašnjim prosinačkim izložbama nastavljajući tradiciju koju je započeo još u studentskim danima.

- Svima, onima koji više nisu među nama, prošlim, sadašnjim, a i budućim autorima, jedno veliko hvala na tome, poručio je Nikolić.

U sklopu prosinačkog izložbenog programa nastupila je Ženska vokalna skupina Željezničarskog kulturno umjetničkog društva "Renato Pernić" iz Roča s voditeljem Markom Fabrisom. Pjevačice iz okolice Roča, Lupoglava i Buzeta, njeguju ljubav prema vokalnoj tradiciji, primarno dalmatinskoj - pučkoj i klapskoj, ali i onoj ostalih hrvatskih krajeva. Njihov repertoar obuhvaća tradicijske napjeve, klapske skladbe, te pokoju obradu popularnih pjesama.

Predstavila se i pjesnikinja Jasmina Markežić, kako sama voli reći, mama i učiteljica, profesorica engleskog i ruskog jezika. Jasmina je strastvena čitateljica od pete godine, ponešto zapisuje od svoje petnaeste, a zadnjih nekoliko godina krenula je objavljivati na internetu. Rođena je u Crnoj Gori, a u Istru ju je 2011. godine dovela ljubav.

Pjesnička i glazbene gošće svojim nastupom dodale su još pokoju boju na ovogodišnju vedru i u najboljem smislu te riječi, šarenu izložbu, koja je predstavila sadašnji trenutak u likovnom životu Buzeta.

8. Vodstva

U protekloj su godini organizirane grupe u 5 navrata posjetile Muzej, Bila su to predškolska i školska djeca buzetskih vrtića i škole, kao i grupe koje su organizirano posjetile Buzet i stari grad.

9. Odnosi s javnošću

9.1. Press

Zavičajni muzej u Buzetu redovito i dobro surađuje s lokalnim novinama Glas Istre i drugim zainteresiranim subjektima na promociji, najavi i izvješćivanju od događajima iz okvira rada Muzeja.

9.2. Sudjelovanje u televizijskim i radijskim emisijama

Djelatnik Muzeja nekoliko je puta sudjelovao u različitim priložima o događanjima u Muzeju, o prošlosti Buzeta i slično.

10. Koncerti, priredbe i druga događanja

10.1. Noć muzeja

U petak, 26.1. u buzetskom Zavičajnom muzeju održana je još jedna Noć muzeja. Uz izložbu o prošlosti buzetskih "mačkara", posjetitelji su mogli pogledati i digitalizirane super 8 filmove i VHS kazete od 1982.g. naovamo.

10.2. Povijest in situ

Povijest in situ novi je niz predavanja u sklopu projekta Memoria Pinguentina – Buzet u sjećanjima. Ovog puta predavanje nije bilo iz katedre, već na lokacijama gdje su se povijesna zbivanja događala. U prvom izdanju bilo je riječi društvenim previranjima buzetskog društva u 18. stoljeću.

Predavanje, organizirano u povodu Međunarodnog dana muzeja, će započelo je 17.5. u velikoj dvorani Zavičajnog muzeja u 19:00 sati, u istom prostoru gdje je i započela priča davne 1766. godine, a nastavilo se na ulicama i trgovima grada.

10.3. Radionica izrade drvenog pribora

Radionica izrade drvenog pribora održala se u ponedjeljak, 26. kolovoza s početkom u 18:30 sati u Zavičajnom muzeju Buzet. Voditelj radionice bio je Mile Lončar, a sudjelovalo je 6 korisnika.

11. Ukupan broj posjetitelja

Buzetski Zavičajni muzej u protekloj je godini evidentirao 507 posjetitelja, od čega je 221 plaćena ulaznica. Preostali broj odnosi se na posjetitelje likovnih izložaba i koncerata, te posjeta učenika buzetskih škola kojima se ulaznice nisu naplaćivale. U ukupan broj posjetitelja potrebno je pridodati i veliki broj onih koji na dan manifestacije „Subotina po starinski“ mogu besplatno posjetiti centralnu zgradu i obrtničke radionice.

12. Ostalo

12.1. „Subotina po starinski“

Subotina po starinski je program kulturno-turističke revitalizacije Starog grada, koji obuhvaća više segmenata kulturne, zabavne, gastro, eno, etno i druge ponude – osmišljen na način da prezentira cjelokupni život staroga Buzeta na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće (kostimi, hrana, piće, proizvodi, glazba, običaji...). Buzetska starogradska jezgra postaje toga dana prirodna pozornica na kojoj se odvija jedinstvena predstava – "prikazanje" u kojemu su "glumci" žitelji Buzeta. Manifestacija koja je i dobitnica prestižne nagrade TZ Istarske županije "Zlatna koza" za 2005. godinu, svakim svojim novim izdanjem privlači sve veći broj domaćih i stranih posjetitelja.

Tom prigodom i buzetski Zavičajni muzej otvara svoja vrata, te omogućuje brojnim posjetiteljima manifestacije i slobodan ulaz.